

УДК 378

В. Павлюк

Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка (Україна)

**ФУНКЦІЇ УПРАВЛІННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ В
УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДИРЕКТОРА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

V. Pavliuk

**MANAGEMENT FUNCTIONS AND PECULIARITIES OF THEIR
IMPLEMENTATION IN MANAGEMENT ACTIVITY OF THE DIRECTOR OF A
GENERAL SECONDARY EDUCATION**

Стабільний стан розвитку сфери освіти в Україні, та й зокрема в навчальному закладі можливий лише за умов побудови ефективних систем управління. Ефективна робота закладів загальної середньої освіти є одним із основних інструментів забезпечення якісної освіти. Разом з тим, ефективна робота закладів освіти залежить від здійснення управлінської діяльності директором цього навчального закладу.

Ураховуючи сьогоденні освітні реалії, вагоме місце в системі керівництва займають функції управління. Специфіка професійної діяльності директора закладу загальної середньої освіти зумовлює необхідність визначення функцій управління, з'ясування їх ролі в процесі вдосконалення керівництва.

Недостатня продуктивність традиційного управління закладом загальної середньої освіти дедалі все частіше спонукає дослідників до пошуку ефективних шляхів підвищення результативності управління.

Результативність управлінської діяльності керівника впливає на результати роботи всього навчального закладу як соціально-педагогічної системи, що складається із різних структур: педагогічної системи, людських колективів, процесуальної, духовної, в центрі яких знаходяться людина чи людський колектив.

Тому очевидно, що підвищення результативності управлінської діяльності керівника навчального закладу повинна бути складовою частиною його функціонування і розвитку.

В умовах сьогодення особливо важливу роль відіграє модернізація управління закладом загальної середньої освіти (ЗСО). Актуальним є нові підходи в системі управління освітою, нове педагогічне мислення, нове ставлення менеджера освіти до своєї діяльності, результатом якої мають бути якісно нові перетворення як цілісного педагогічного процесу, так і його окремих складових. Для реалізації цих положень у педагогічній системі має панувати творчість, постійний пошук, які є основним середовищем для нових ідей та досягнень.

У сучасній літературі переважно виділяють такі управлінські функції: аналіз, планування, організація, керівництво, мотивація, комунікація, координація, регуляція, контроль, дослідження, оцінка, прийняття рішень, підбір персоналу, представництво і ведення переговорів та ін.

Більшість авторів пропонують підхід, заснований на об'єднанні суттєвих видів управлінської діяльності в невелику кількість категорій, які можуть бути застосовані до всіх організацій. Вони виділяють функції планування, організації, мотивації і контролю.

Дослідники виділяють ці чотири первинні функції управління об'єднані сполучними процесами комунікації й прийняття рішень. Керівництво (лідерство) вони розглядають як самостійну діяльність [2]. Виділяючи чотири види управлінських дій –

Секція 5. Основні засади формування професійної компетентності у вищій школі

планування, організацію, керівництво і контроль, В. Лазарев виходить з того, що в сукупності вони утворюють повний управлінський цикл: від постановки цілей до їх досягнення і тому є необхідними і достатніми. Але він підкреслює, що розглядає ці дії як складні, тобто такі, що мають свою структуру та включають інші дії як компоненти. Так, планування може містити в собі і дії аналізу, прогнозування, визначення цілей, оцінювання ефективності [4]. В сучасних умовах суттєво зросла роль аналітичної функції в управлінні, яка є складовою частиною кожної із чотирьох основних управлінських функцій і потребує своєї реалізації на основі інформаційно-комунікаційних технологій. Більшість авторів згодні з тим, що функція управління – це дії суб'єкта управління по відношенню до об'єкта управління [3; 4].

Важливим є забезпеченість функцій управління відповідними технологіями управління. Функції мають системоутворюючий характер, тому, розглядаючи освіту з точки зору теорії систем, є очевидним безпосередній зв'язок ієрархії підсистем з дробленням функцій управління і створенням відповідних технологій їх реалізації.

На сучасному етапі розвитку освіти, на думку вченої Г. В. Єльнікової, є необхідність в доповненні даних функцій. Тому вона зазначає: «Функція педагогічного аналізу в сучасних умовах доповнюється і збагачується, адже передбачає пошук не лише недоліків, а й невикористаних резервів, які створюють основу прогнозування розвитку школи» [1].

В професійній діяльності керівника школи основними залишаються класичні функції управління: прийняття управлінського рішення, організація, коригування, облік та контроль. Але сучасність потребує поряд з ними реалізацію й нових управлінських функцій, таких, як: прогностична, консультативна, представницька, політико-дипломатична, менеджерська.

Прогностична функція передбачає перспективи розвитку навчального закладу та створює відповідні прогнози результативності її діяльності. Консультативна функція полягає в наданні педагогічному колективу закладу ЗСО певних кваліфікованих порад з різних питань: правових, науково-педагогічних та методичних. На наш погляд, важливою є виокремлення представницької функції, яка характеризується вмінням належно представляти школу на всіх рівнях. Політико-дипломатична функція спрямована на необхідність формування національної свідомості українського народу та реалізації зовнішньої і внутрішньої політики держави. Менеджерська функція сприяє збільшенню уваги директора закладу ЗСО до керівництва педагогічним колективом. Отже, проблема виокремлення функцій пов'язана з тенденцією оновлення управлінської діяльності керівника школи. У зв'язку з цим керівнику навчального закладу ЗСО потрібно створювати необхідні умови для реалізації нових управлінських функцій. Вищевказані модернізовані функції управління спрямовують педагогічні колективи на творчу діяльність та сприяють формуванню гуманної, комунікабельної особистості.

Визначення функцій керівника та критеріїв ефективності роботи школи дуже тісно пов'язано з роботою його керівника. Тому очевидно, що вимірювання ефективності діяльності керівника закладу ЗСО повинно бути складовою частиною вимірювання ефективності діяльності закладу.

Одним із важливих завдань для розвитку закладу ЗСО є визначення перспективної моделі керівника - управлінця, яка б узагальнювала стратегічні цілі, завдання та основні напрями спрямованості його підготовки і підвищення кваліфікації.

Це потребує особливої уваги до вивчення тенденції реформування закладу ЗСО, моделювання цілісних, стійких педагогічних систем, запровадження продуктивних ідей менеджменту та модернізації управлінської діяльності керівника.

Секція 5. Основні засади формування професійної компетентності у вищій школі

Для запровадження нової моделі управлінської діяльності в закладі ЗСО з метою підвищення її результативності керівнику необхідно врахувати такі рекомендації:

- здійснювати раціональне поєднання традиційних управлінських функцій директора (педагогічний аналіз, планування, організацію, контроль, регулювання) та модернізованих (консультування, прогнозування, дипломатичну, менеджерську, представницьку);
- при використанні сучасних наукових підходів до управління закладом ЗСО здійснювати системний раціональний підхід, впроваджувати цільові проекти в дидактичну, виховну, науково-методичну системи;
- забезпечувати гуманістичну спрямованість управлінської діяльності в закладі ЗСО;
- сприяти створенню потужного кадрового потенціалу;
- сприяти формуванню сприятливого морально - психологічного клімату в колективі, іміджу навчального закладу, позитивної мотивації у працівників до своєї професії.

Досліджуючи результативність управлінської діяльності керівника закладу ЗСО, робимо висновок, що показники результативності залежать від управлінських знань і дій керівництва і охоплюють соціально-психологічний і технологічний аспекти управління закладом освіти.

Таким чином, одним із найважливіших завдань для розвитку закладу загальної середньої освіти є визначення перспективної моделі керівника-управлінця, що зможе забезпечити результативність роботи навчального закладу, завдяки реформуванню школи, моделюванню цілісних, стійких педагогічних систем, запровадженню ідей менеджменту та модернізації управлінської діяльності.

Література

1. Єльнікова Г. Управління сучасне, критеріальне і цілеспрямоване / Г. Єльнікова // Управління освітою. – 2006. – № 10 (130). – с. 2 – 4.
2. Мескон М. Основы менеджмента / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури ; пер. с англ. – М. : Дело ЛТД, 1994. – 702 с.
3. Пікельна В.С. Теоретичесні основи управління (школоведческий аспект). Метод. Пособие. -М.: Высш. Школа, 1990. – 175 с.
4. Руководство педагогическим коллективом: модели и методы: пособ. для рук. образоват. учреждений / под ред. В. С. Лазарева – М.: Центр социал. и экон. исслед., 1995. – 158 с.